

Jiri Weil: Csillaggal élni

Ruzena – mondtam –, az emberek ebben a pillanatban ülnek le szépen megterített asztalaikhoz. A vázákban virágok vannak. A tányérok csörömpölnek, és gőz száll fel a levesestálakból. Az emberek enni kezdenek. Felvágják a késükkel a húst, és villáikra szúrják, utána megtörlik szájukat a szalvétával, azután sört isznak, majd pihennek, az éttermekben és otthon.

Ruzena nem tudott válaszolni. Nem volt a szobában, és nem volt velem egyáltalán. Nem tudtam, mi történt velem. Nem láttam őt már régóta. Talán már nem is volt többé a földön, talán soha nem is élt. De azért én beszéltem hozzá. Valakihez kellett beszélnem. Az ételtem a dob alakú kályhán főztem. Fáztam, mert a kályha nem melegítette át a padlásszobát, és az ajtók, ablakok nem zártak szorosan. A kísérleteim, hogy betömjem őket ócska zoknikkal, nem segítettek. Kétszer kitisztítottam a tűzhely csövét. Fáradt voltam, koszos és elkeveredtem. És ebédidő volt.

Ruzena – mondtam –, az emberek most kávét isznak, hát, talán nem igazi kávét, de valahol melegben ülnek egy kiadós ebéd után, és én meg fázom, Ruzena, és éhes vagyok.

A padlásszoba tele volt füsttel, talán a kis tűzhelytől, talán a cigarettától, amit szívtam. Én sodortam teautánztól, ami feltehetően eper- és málnalevelekből készült. Nem voltam hajlandó komlót szívni. Elállmosított, és fájt tőle a fejem.

Ruzena, az emberek cigarettára gyűjtanak, füstfelhőket fújnak, és rádiót hallgatnak. Már jó ideje megebédelték, és a délutáni uzsonnára várnak. Nemsokára tejeskávét isznak majd, és zömlét esznek a kávéhoz. Milyen régen ettem én már zömlét!

Valakihez beszélnem kellett. Egyedül voltam, teljesen egyedül a fagyos padlásszobában, ami büzlött és füstös volt. Újból meg kellett gyűjtanom a tüzet. Belefújtam az izzó parázsba, mert attól féltem, hogy megint elalszik, és már csak néhány szál gyufám volt. Egyedül voltam egy külvárosi kis házban, egy piszkos melegítőben. Egy matrac feküdt a tűzhely mellett, egy kabát és egy zakó lógott a fal mélyedésében.

Elégettem az ágyat és a szekrényt. Elégettem mindent, amit lehetett, mert nem volt szenem, és mert nem akartam nekik adni semmit. Tőlem nem kapnak semmit, még öreg zoknikat sem, amikkel eltömtem az ajtókat és az ablakokat, még a függőnyt sem, amit felmosórongynak használtam, és még a bútorokat sem, amelyeket elnyelt a tűzhely. Még nem tudtam, hogy a matracral mi lesz. Valamin aludnom is kellett. Fáznék a csupasz földön. A mosdóálvánnyal sem tudtam mit

kezdeni. Keményfából készült, és nem volt erőm, hogy összevágjam, és márvány volt a teteje.

Ledobtam a kertbe, hogy összetörjön, de nem tört össze, hanem ott feküdt, és lenyomta a füvet.

Elhatároztam, hogy elégetem a matracot, amint megpróbálnak velem csinálni valamit. Majd találok valami módot, hogy megsemmisítem a mosdóálványt, és az egyetlen, ami marad majd, egy törött dohányzóasztal. Igen, akarattal nem égettem el, pedig könnyű lett volna, mert bambusznádból készült. A dohányzóasztalnak maradnia kellett. Amikor majd jönnek lefoglalni a bútorokat, semmit sem találnak, csak repedezett falakat, egy üres padlásszobát, egy rozoga tűzhelyet és a szoba közepén a dohányzóasztalt, ezt a használhatatlan bútor-darabot, ami uralja a szobát.

Ruzena – folytattam –, te nem is figyelsz rám. Magam előtt látom, ahogy éppen zoknit vagy harisnyát stopolsz. A filmre gondolsz, amit láttál. Buta egy film volt, Ruzena, nem érdemes még gondolni se rá. Egy cseh film volt a szerelemről és egy kék fátyolról. Láttam a plakátokat, és rögtön kitaláltam az egész történetet. Láttam róla képeket is néhány kirakatban. Egy kövér fiatal nő kettős szerepet játszik benne, néha nevet, néha meg sír.

Inkább mondd meg, hogyan főzöm meg az ebédeimet ezen a tűzhelyen. Nézd csak, a tűz nem akar égni. Te mindig ügyes voltál, mindig tudtad, mit kell tenni bármilyen helyzetben. Menekülj el, Josef – mondtad. – Rettenetes életed lesz. Teljesen egyedül vagy. És azok, akik egyedül élnek, nem számíthatnak segítségre, ha a dolgok rosszra fordulnak. Nem szaladtam el. Félttem átlépni a határt. Nem volt senkim, aki velem jött volna. Egyedül voltam, és nem volt, aki tanácsot adjon. Félttem, hogy elkapnak a határon. Nem tudtam volna, mit kell csinálni egy idegen országban.

Belefújtam a tűzbe, és a mennyezetre néztem, egy nedves folt volt rajta, ami egyre nőtt, és amikor erősen esett, víz csepegett arról a helyről, ahol lukas volt a tető. Jól ismertem azt a helyet, én magam törtem össze a csepeket egy baltával a nyáron, amikor teljesen egyedül voltam a házban, és azt akartam, hogy dőljön össze. Azt akartam, hogy romokban heverjen, mielőtt még bármit is tesznek velem. Most, az ősszel rossz volt, amikor erősen esett, és rossz télen is, amikor a tetőt hó borította.

A vizem csak nem akart felforrni. Néhány csontot tettem bele. Szép nagy csontokat, amelyeket fejszével kellett feldarabolnom, hogy beleférjenek a fazekamba, és így egy kis húst is le tudtam kaparni róluk. Gulyást akartam készíteni. Már régen nem ettem húst, és nagyon vágytam rá. Elképzelttem, amint beleharapok egy szelet sertéshúsba, ropogó lenne a külseje, ami elolvadna nyelvemen.

Vagy beleharapnék egy nagy darab marhahúsba, legalább egy kilónyi lenne, és mind csak az enyém. De nem volt húsjegyem, nem volt pénzem, hogy húst vegyek a feketepiacon, és nem tudtam, ki is adna el nekem. Csak vért vehetnék, azt szabadon lehetett venni. Levest készíthetnék belőle, legalább egy kicsit olyan lenne, mint a hús.

Kora délután ott voltam a hentesnél. A vért, úgy látzik, már mind eladták, mert nem láttam a kék mázas edényt a pulton, de azért csak álltam tovább. Talán maradt egy kicsi valahol, fogtam a levesescsöbrömet, és vártam.

Halaburda úr – mondtam –, maradt még egy kis vér?

Mind eladtam már reggel – válaszolta a hentes. Szép darab húsokat vágott le. Vágyakozva néztem. Milyen szép vörös hús. Azon gondolkodtam, milyen lehet az íze sütve. Igen, ez biztosan vesepecsenye. Valaha régen én is ettem ilyen húst, igen, uram, sok bifszteket ettem.

Tébláboltam az üzletben, és figyeltem a hentest, ahogy összetűzi a jegyeket, és adag húsokat ad el. Nem tudtam, mit főzök másnap, arra számítottam, hogy kapok egy kis vért. Már megfőztem az árpadarát – nem akartam szárazon megenni. Sokszor megtettem, de most le nem tudtam volna nyelni egy szemet sem, amikor annyira vágytam már a vérre.

Halaburda úr – kérleltem –, én nem vásárolhatok reggel, és nagyon szeretnék egy kis vért venni.

Tudja mit, adok magának egy kis csontot. Abból főzhet majd levest.

Örültem a csontoknak, és azt gondoltam, hogy ünnepi ebédet főzök. A csontok nagyok voltak és szépek, és kis húsdarabok voltak rajtuk. Hazamentem, letettem a csontokat, és elkezdtem fát vágni. Egy darab száraz fából, amit az ágyból tartottam meg, forgácsot vágtam le. Soká tartott. A baltával vagdostam, a kezem fázott. Öreg pamutkesztyű volt rajtam, amelyből az ujjaim kilógtak.

Aztán a tűzhely közelébe ültem, rátettem a fazekat, de nem volt vízem. Kormos kezemet mostam meg velem, úgyhogy most ki kellett mennem a kúthoz. Még a nyáron összetörtem a bevezető csövet, nem sokkal azután, hogy a lyukat csináltam a tetőn, azt gondoltam, hogy az emberek esetleg hajlandók egy romos házban lakni, de nem élnének víz nélkül, biztosan nem tennék ezt. A víz a földre folyt, és sok kárba veszett, de a ház nem volt az enyém, és nem fizettem a vízért.

Fogtam egy vizeskannát, és kimentem a sarki kúthoz. A talaj jeges volt, és csúszott a lábam, a kezem égett, olyan szorosan fogtam a kanna fülét. A víz lassan folyt, de végül sikerült megtöltenem a kannát. Hazacipeltem. Jeges víz fröccsent a kezemre. A kályha fölött megmelegítettem a kezem.

Ruzena, fél három van, és még nem ebédeltem. Annyira vágytam már rá. Reggel csak fekete lötyöt ittam, és száraz kenyeret ettem hozzá, és aztán levágtam egy szeletet a száraz sajtból. Későn keltem – tudod, későn kell felkelnem, mert a szoba olyan hideg. A fűrészalomban azt ígérték, hogy eladnak nekem egy kis fát,

de ahogy te is tudod, ez a kályha minden fát fölfal, és a szén nem ég fa nélkül.

Eszembe jutott, hogy még megvan az ágy kerete, és lerohantam a pincébe. Még ha elalszik is a tűz a kályhában, muszáj volt egy kis fát szereznem. A balta talán kicsorbult, ahányszor csak megcsúszott az ágy rugóin. Amikor visszatértem, a tűz nem aludt ki. Tettem egy kis fát a kályhába, és akkor elkezdett a víz gyengén forrni. A kályha mellett ültem, és kezdtem felmelegedni. Tudtam, hogy mire kialszik a tűz, már a matracon fekszem a hálószobában, az egyik kezemben egy könyvvel, és olvasni fogok, és aztán, amikor az ujjaim a hidegtől elgémberednek, kidugom a másik kezemet. Addig olvasok, amíg a szemhéjam le nem csukódik, és akkor majd aludni fogok, nagyon sokáig.

De néha nem tudok elaludni. Csak forgolódom a hálózsákomban, rám tör a félelem, majdhogynem megfojt, legszívesebben ordítanék. Ez akkor van, amikor attól félek, hogy jönnek, és elvisznek.

Vagy az jut eszembe, hogy behívnak a hitközségbe, és munkatáborba küldenek. Egyszer már behívtak jegyzékbevétele céljából. Akkor még nem küldtek el, de legközelebb már el fognak. Csak a saját bőrüket mentik, nekik maguknak kellene menniük, ha nem küldenek valakit, fűtyülnek rá, hogy csak 45 kilót nyomok. Melleg irodáikban ülnek, nem számít nekik, mi történik Josef Ronlickek hajdani banktisztviselővel, mert rajtam kívül volt és még lesz sok más Ronlickek.

Nem tudtam aludni, úgyhogy megpróbáltam olvasni, de a betűk összefolytak a szemem előtt. Reszkettem a hidegtől és a félelemtől. Ruzena, úgy szeretném, ha most velem lennél. Amikor meglátogattál, együtt aludtunk a széles kereveten, reggel kávét készítettél, és oda hoztad nekem. Milyen nagyszerű illata volt a kávénak, és milyen frissek voltak a zsemlék! Mellém ültél, együtt ittunk, aztán rágyújtottam egy cigarettára, és sokáig lustálkodtam az ágyban, amíg te a fürdőszobában mosakodtál. Biztos vagyok benne, hogy most elúznád a félelmemet.

A levesbe száraz kenyeret tördeltem, és kipiszkáltam a velőt a csontokból. Nagyon ízlett a gulyás, még ha zsír nélkül csináltam is, és nem láttam benne a húst. Volt még egy igazi csikkem is, összekevertem a dohányt a száraz tealevelekkel, és egy finom cigarettám lett. Mellegben voltam.

Mindenről megfeledeztem. Tudtam, otthon vagyok. A puszta falak is kellemesek voltak, még a mennyezeten lévő nedves foltot is szerettem, mert az is az enyém volt.

Köszönöm, Ruzena – mondtam. – Köszönöm, hogy megosztottad velem a magányomat. Jó ebédet ettem, és most már nem fázom. Jó, hogy a nyári lakban megtanítottál főzni.

Ruzena nem válaszolt. Ültem a sötétben. Nem akartam felkelni és villanyt gyújtani. A kályhában vörösén izzó széndarabok világítottak. A paraszat néztem, és szívtam a cigarettát, amelyet az imént sodortam.

BENŐ GABRIELLA FORDÍTÁSA